

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część XXXIV. — Wydana i rozesłana dnia 15 lipca 1884.

113.

Rozporządzenie ministerstwa skarbu z dnia 1 lipca 1884,

dozwalające używania wyskokomierza V. Pricka systemu J. Weisera w gorzelniach opłacających podatek podług wyrobu i podające do wiadomości opis tegoż z rysunkiem i przepisem używania.

Począwszy od 1 października 1884, gdy ustawa z dnia 19 maja 1884 (Dz. u. p. Nr. 63) o opodatkowaniu gorzałki nabędzie mocy, pozwala się odnośnie do rozporządzenia ministerstwa skarbu z dnia 25 maja 1884 (Dz. u. p. Nr. 78) w porozumieniu z kr. węgierskiem ministerstwem skarbu, aby gorzelnie opodatkowane podług wyrobu na zasadzie §§. 25 i 61 ustawy z dnia 27 czerwca 1878 o podatku od gorzałki, używały także wyskokomierzy V. Pricka w Wiedniu systemu J. Weisera, urządzonych podług podanego tu opisu, z zachowaniem zasad przepisu używania poniżej zamieszczonego.

Dunajewski r. w.

A. Opis

wyskokomierza V. Pricka w Wiedniu systemu J. Weisera, przeznaczonego dla gorzelni opłacających podatek podług wyrobu.

Główne części składowe tego wyskokomierza, na dołączonej rycinie wyobrażonego są następujące:

1. Skrzynia zewnętrzna na wszystkie części przyrządu.
2. Stażewka alkoholometru z ciepłomierzem maksymalnym.
3. Bęben mierniczy z głównym liczydłem.
4. Liczydło w zamku skrzyni.

5. Przyrządy do kontroli spoczynku bębna mierniczego, jakoto: *a*) huśtawka sygnałowa, dzwonek sygnałowy i płyta spoczynkowa, *b*) tablica dat, *c*) zbiornik na wyskok do przekonania się o ruchu huśtawki, *d*) liczydło rezerwowe.

5. Szczególne przyrządy bezpieczeństwa.

Każdy przyrząd opatrzony jest firmą i liczbą bieżącą.

Tą samą liczbą opatrzone są wszystkie główne i większe części składowe.

1. Skrzynia zewnętrzna.

Skrzynia zewnętrzna *D* (Fig. 1) o 4 krawędziach zaokrąglonych zrobiona jest z grubej blachy żelaznej, zbitej w ścianie tylnej i jest ściśle połączona z podziurkowanym blatem spodnim z lanego żelaza. Cztery wystające nóżki opatrzone są dziurkami z gwintem na szrubki dla przytwierdzenia do płyty podstawowej.

Pokrywa jest z lanego żelaza i składa się z dwóch części przystających w środku do siebie na zakładkę, z których część tylna opatrzona jest nasadką, prosto stojącą, zamkniętą z przodu banią szklaną *L* (Fig. 2) w kształcie połowy dzwona, przeznaczoną na pomieszczenie stągiewki alkoholometru. Przez tę banię szklaną można obserwować alkoholometr i ciepłomierz maksymalny.

Tylną część pokrywy skrzyni utrzymują dwa haki, które mają być zawieszony na wewnętrznych ścianach bocznych skrzyni.

Dopóki te haki nie są zawieszony, przednia część pokrywy, która opatrzona jest dwoma wystającymi czopkami, nie może być włożona, chyba że te czopki posuwają haki naprzód i przez to sprawiają ich zawieszenie.

Na przedniej części pokrywy jest jeszcze kluba u_{II} (Fig. 10) mocno przynitowana, która służy do uskutecznienia zamknięcia skrzyni poniżej opisanego i opatrzonemu osobnym liczydłem.

2. Stągiewka alkoholometru.

Stągiewka alkoholometru *A* (Fig. 1, 2 i 4) zrobiona z metalu brytańskiego, składa się z dwóch przegród. Pierwsza przegroda przyjmuje wyskok, wchodzący z przyrządu do chłodzenia i doprowadza go za pomocą przelewnicy *t* (Fig. 2), opatrzonej czarką na przelew, do drugiej przegrody, kształt muszli mającej i opatrzonej wstawionem sitkiem *n*, skąd przez rurę kolankowatą *M* (Fig. 2) szrubami przytwierdzoną i na podpórce żelaznej spoczywającą, dostaje się do bębna mierniczego. Powyżej otworu przypływowego umieszczony jest otwór, przeciekami nakryty, którym wychodzić może w kierunku strzałki powietrze, wchodzące także z przyrządu do chłodzenia. W przedniej ścianie pierwszej przegrody powyżej przelewnicy, w której osadzona jest wałka na alkohol, umieszczony jest ciepłomierz *f* (Fig. 2 i 4).

Około górnego brzegu przegrody przedniej osadzona jest rynienka, która w razie nadto silnego przypływu, chwytą wyskok pryskający na banię szklaną i otworami prowadzącymi do wnętrza, spuszcza go do tej przegrody i dalej do bębna mierniczego. Stągiewka alkoholometru połączona jest stale ze skrzynią 4 grubymi szrubami.

3. Bęben mierniczy z głównym liczydłem.

Bęben mierniczy *B* (Fig. 2, 3 i 5) zrobiony podobnie z metalu brytańskiego, ma średnicy 50 centymetrów i jest podzielony na 3 przegrody (przegrody miernicze) równej wielkości.

Pojemność wynosi za całym obrotem ściśle 20 litrów, z których na jedną przegrodę przypada część trzecia.

Wyskok przy pływa ze stągiewki alkoholometru przez wzmiankowaną wyżej rurę M . Odpływa otworami l , l_1 — l_2 (Fig. 3) na obwodzie bębna. Oś jest stalowa i w miejscach oparcia osłonkami niklowymi a dalej metalem brytańskim powleczona i spoczywa z jednej strony na łożysku poprzecznym z niklu w rurze M , z drugiej strony w łożysku agatowym, które przytwierdzone jest do przedniej ściany skrzyni przyrządu; nad tem łożyskiem umieszczona jest bańka z oliwą, która sama przez się osłania. Na końcu osi bębna po nad to łożysko wystającym, jest silnie zaklinione koło zębate j_1 , dla zabezpieczenia zaklinienia szrubą a (Fig. 8) przytwierdzone.

To koło zębate połączone jest z liczydłem głównym, w przedniej ścianie skrzyni osadzonem, za pomocą zworki b (Fig. 8) a względnie za pomocą sztyfta c (Fig. 8) na niem umieszczonego.

Liczydło G (Fig. 1, 2) składa się z płyty metalowej z odpowiedniami otworami, w których umieszczonych jest 7 tarcz z cyframi szkłem zabezpieczonych, z których 6 w wyższym rzędzie, leży w jednej linii a jedna głębiej.

Tarcza głębiej leżąca zaznacza wypróżnienia pojedynczych przegród mierniczych cyframi 6·66, 13·3 a za trzeciem wypróżnieniem, które oznacza się 0, przenosi ogólną pojemność bębna mierniczego, wynoszącą ściśle 20 litrów do wyższego szeregu cyfr.

Zaznaczanie postępuje stopniowo aż do 999.980 + 13.3; zera po tej liczbie następujące na wszystkich tarczach (000.000) wyrażają liczbę 1,000.000. Szereg górny odczytywać należy w porządku arytmetycznym i doliczyć cyfrę pokazującą się na dolnej tarczy.

Na osi bębna umieszczona jest zastawka dla ochrony liczydła.

Z przegród bębna mierniczego dostaje się wyskok do niecułek odpływowych C (Fig. 2 i 5) zrobionych z metalu brytańskiego, następnie otworem, znajdującym się tuż przy dnie tych niecułek, do przedkomórki, poczem rurą odpływową a (Fig. 1, 2, 5 i 6) opuszcza przyrząd. Otwór ten zabezpieczony jest od wpływów zewnętrznych zasłoną, umieszczoną w przedkomórcie.

Działanie i urządzenie bębna poznać można łatwo z Fig. 3 dołączonej ryciny, na której ściana przednia jest odjęta. Przegrody miernicze napełniają się przez rozpory k z kanału środkowego, wypróżniają przez otwory l , l_1 , l_2 na obwodzie bębna.

Gdy pierwsza przegroda całkiem się napełni, wznosi się wyskok w kanale tak wysoko, aż się dostanie do rozporu wchodowego drugiej przegrody. Wyskok wchodzący odtąd do drugiej przegrody sprawia wkrótce znaczną przewagę i wprawia bęben w ruch obrotowy na lewo.

Wyskok pierwszej przegrody wychodzi otworem l a druga przegroda zajmuje to samo położenie, które wprzód miała przegroda I.

4. Liczydło w zamku skrzyni.

Do wewnętrznej ściany skrzyni przynitowane są dwie kluby u i u_1 (Fig. 10), pomiędzy które wchodzi trzecia kluba u_{11} przynitowana do drugiej części pokrywy skrzyni.

Drażek x (Fig. 9 i 10) przesuwają przez te trzy kluby okrągłą zasówkę v (Fig. 10), która skrzynią zamyka.

Zasówka ta jest także w związku z liczydłem M (Fig. 10) w taki sposób, że za każdym otwarciem skrzyni, t. j. za każdym obróceniem drążka w górę o 90° , skazówka widzialna z zewnątrz przez szkło, posuwa się o jedną jednostkę.

Gdy drążek obróci się znowu w prawo i zajmie miejsce spoczynku, zasówka v przechodzi znowu przez trzy kluby i skrzynia jest zamknięta.

Drążek x , dający się wyjąć, ma spinkę b_1 (Fig. 9). Na tę spinkę b_1 i drugą do skrzyni przytwierdzoną spinkę, wsadzić można kapturek b (Fig. 10), przytwierdzony na łańcuszku do drążka.

Obie spinki i kapturek opatrzone są otworem, przez który przeciąga się drut skręcony celem położenia urzędowego zamknięcia.

W tarczy cyfrowej liczydła w zamku skrzyni znajduje się sztyft łatwo wyjąć się dający, który można ustawiać w pozycjach I, II i III i który nie pozwala skazówce posunąć się dalej jak o 30 jednostek (Fig. 9).

Gdy więc skazówka zbliży się do jednej z tych pozycji, w której właśnie sztyft stoi, trzeba szkło y_2 (Fig. 10) odjąć i sztyft na nowo ustawić a względnie umieścić w innej pozycji.

To daje się uskutecznić tym sposobem, że trzeba odszrubować szrubę c (Fig. 10) umieszczoną wewnątrz skrzyni, uwolniwszy ją od plomby zamykającej i wyjąwszy sworzeń.

Po wyjęciu szruby c , szkło zamykające y_2 , które pokrywa tarczę cyfrową (Fig. 10) można odjąć, obróciwszy je nieco z prawej strony w lewą i ciągnąc od ściany skrzyni (Fig. 9).

W podobny sposób, tylko w odwrotnym porządku, można szkło napowrót osadzić.

5. Przyrząd do kontrolowania spoczynku bębna mierniczego.

- a) Gdyby bęben z jakiegokolwiek przyczyny stanął, wyskok znajdujący się w nim, spiętrzy się, aż zacznie wychodzić lejkiem przelewu d (Fig. 2) umieszczonym w środku ściany przedniej.

Pod tym lejkiem umieszczona jest na wewnętrznej stronie ściany przedniej niecułek odpływowych huśtawka K (Fig. 2) poziomo leżąca, z jednej przegrody złożona, obracająca się około osi, która napełnia się odchodzącym spirytusem i gdy nastąpi przewaga, wywraca się w prawą stronę. W skutek tego drążek, umieszczony po lewej stronie tejże, wprawia w ruch dzwonek sygnałowy H (Fig. 1 i 2) w przedniej ścianie skrzyni osadzony, który daje głośny sygnał kilka minut trwający. Jednocześnie ukazuje się przed szybą szklaną nad nim osadzoną, płyta s (Fig. 1 i 2) wyraźnym napisem „Spoczynek“ opatrzona, która służy za dalszy sygnał. Zarazem tablica dat J (Fig. 1) z tąż płytą w związku będąca, która aż dotąd była ruchoma, zostaje zamknięta, tak, że nie może już być obrócona.

- b) Ta tablica dat znajduje się na przedniej ścianie skrzyni przyrządu, zabezpieczona jest od zewnątrz grubym szkłem i składa się z dwóch tarcz, dających obracać się na osi za pomocą grubych kluczyków na zewnątrz wystających, z których jedna zawiera cyfry dni miesiąca, druga liczbę każdorazowego zapisku w ciągu dnia miesiąca.

Każda z tych tarcz opatrzona jest kółkiem hamulcowym zębatalem i należącym do niego hamulczykiem dla przeszkodzenia ruchowi w tył. Ruch naprzód (ustawienie) tarczy dni odbywa się tym sposobem, że znajdujący

się na przedniej ścianie skrzyni, z klucza lejkowatego wystający klucz skrzydłowy trzeba obrócić z lewej strony w prawą, ustawienie zaś drugiej tarczy tym sposobem, że klucz obrotowy lejkowaty obrócić trzeba z prawej strony w lewą.

Gdy bęben stanie, obadwa rzeczony kółka hamulcowe zostaną zamknięte przez spadnięcie drążka umieszczonego nad tablicą dat, tak, że obie tarcze dopóty się nie będą mogły poruszyć, dopóki ten drążek nie zostanie podniesiony i na swoim opieradle położony (Fig. 2).

c) O spoczynku bębna przekonać się można jeszcze w następujący sposób:

Na przedniej ścianie niecułek odpływowych umieszczony jest od zewnątrz zbiornik, ścianą środkową na dwie części f_1 i f_2 (Fig. 5) podzielony, mający około 400 centymetrów sześciennych pojemności.

Część wysokości po nad huśtawką płynącego, doprowadzona zostaje do tych naczyń za pomocą rurki rozprowadzającej g (Fig. 5) będącej z niemi w związku.

Po napełnieniu, co następuje, gdy po nad huśtawką przepłynie około 10 litrów wysokości, naczynia te zostają napełnione, dopóki ich czynniki skarbowe, do tego upoważnione, nie wypróżnią. Wypróżnia się za pomocą kurków 1 i 2 (Fig. 5), z których pierwszy urządzony do położenia na nim zamknięcia urzędowego, przeznaczony jest do stanowczej, drugi zaś do zwykłej kontroli.

Oba kurki dostępne są przez drzwiczki (Fig. 1) skrzyni, pamiętać tylko należy, że rurkę odpływową tych kurków trzeba po wypróżnieniu przełożyć znowu z dołu do góry.

Wyskok, który wszedł podczas spoczynku bębna mierniczego, wychodzi także z przyrządu otworem a (Fig. 1, 2, 5 i 6).

d) Gdyby przyczyną spoczynku bębna mierniczego było uszkodzenie głównego liczydła, natenczas szczególny przyrząd sprawia, że następuje automatyczne wysunięcie liczydła głównego i wsunięcie liczydła rezerwowego, po nad niem umieszczonego, lecz opatrzonego tylko 5 tarczami cyfrowymi. Konstrukcja tego liczydła z wyjątkiem mniejszej ilości tarczy cyfrowych jest taka sama jak i liczydła głównego. Jego zaznaczenie największe jest $9980 + 13\frac{2}{3}$, poczem następuje 0000—10.000.

Wysunięcie a względnie wsunięcie automatyczne dzieje się następującym sposobem:

Koło zębate j_1 (Fig. 8) pod 3 wzmiankowane, wprawia w ruch koło zębate j , które biegnie wolno na wale liczydła rezerwowego.

Na wale liczydła głównego B_1 znajduje się zworka b , opatrzona sztyftem c a dwoma sztyftami przy d i e . Sztyft c chwyta koło zębate j_1 a każdy ze sztyftów d i e wchodzi w rowki d_1 i e_1 znajdujące się na osi bębna a które z kierunku prawie prostego przechodzą w zakręt szrubowaty.

Na zworcze b wytoczony jest rowek f , w który wchodzi dwa sztyfty g i k (Fig. 7) drążka wyzwalającego h_1 (Fig. 8) przy g_1 dającego się obracać; podobnież górna część drążka wyzwalającego h_1 ma do liczydła rezerwowego dwa sztyfty j_{III} i k (Fig. 7), które chwytają zworkę l (Fig. 8).

Ta ostatnia ma także dwa sztyfty m i n , które poruszają się w rowkach prostych liczydła rezerwowego. Nakoniec umieszczony jest jeszcze drążek o (Fig. 8), którego przeznaczeniem jest zatrzymywanie zworki b , gdy wsunięcie nastąpi. Ten drążek o zostaje w związku z drążkiem p (Fig. 8).

Gdy zajdzie przeszkoda w liczydło głównem i ruch bębna zostanie przez to wstrzymany, huśtawka przewracająca się w skutek tego cisnąć będzie drążek p w górę, przez co drążek o poruszy się na dół i zworka b zostanie wyzwolona.

Przez siłę pociągową bębna sztyfty d i e chwytające rowek szrubowy wału liczydła głównego cisną zworkę b ku ścianie skrzyni a sztyft c zostaje wyciągnięty z koła zębowego j_1 ; jednocześnie zaś drążek wyzwalaający h_1 porusza zworkę l liczydła rezerwowego na przód a sztyft g_1 w koło zębowe j i tym sposobem liczydło rezerwowe zostaje wprawione w ruch.

6. Szczególne przyrządy bezpieczeństwa.

a) Zabezpieczenie otworu odpływowego skrzyni przyrządu.

Ażeby się przekonać, czy przez otwór odpływowy skrzyni przyrządu nie wywierano z zewnątrz jakiego wpływu na działanie bębna, przylutowana jest naprzeciwko tego otworu w przedkomórcie niecułek odpływowych, osłona od dołu otwarta.

Gdyby tu np. próbowano świdrować, chcąc wpływać na działanie bębna, musiano by najprzód prześwidrować przednią i tylną ścianę kapturka, ale w takim razie, wyskok częściowo dostałby się zrobionym otworem przez przedziurawione ściany skrzyni na płytę podstawową a stąd spłynąłby po podstawie.

b) Środki do zapobieżenia spiętrzaniu się wyskoku w niecułce odpływowej.

Gdyby przez spiętrzenie się wyskoku w niecułce odpływowej usiłowano wpłynąć na działanie bębna, w takim razie działanie bębna nie zostanie przerywane a wyskok przez przelewnicę l (Fig. 5) w przedkomórcie osadzoną, odpłynie z płyty podstawowej.

c) Środki do zapobieżenia spiętrzaniu się wyskoku w skrzyni przyrządu.

Do przekonania się, czy nie usiłowano przeszkodzić odpływowi spiętrzonego wyskoku z samejże skrzyni przyrządu, dla przerywania tym sposobem działania bębna mierniczego, umieszczony jest wewnątrz niecułki odpływowej po przedniej stronie tejże w cylindrze pływak h (Fig. 5 i 6), na którego kierownicy k (Fig. 5 i 6) leży płyta j (Fig. 6) opatrzona napisem „Spiętrzenie“.

Gdyby więc wyskok spiętrzył się wyżej niż po nad otwór rury odpływowej l (Fig. 5), pływak h podniósłby się w górę, płyta j (Fig. 6) opadłaby a napis jej „Spiętrzenie“ dałby się widzieć przez szkło, umieszczone na przedniej ścianie skrzyni.

Kierownica k opatrzona jest zębami hamulcowymi, w które za podniesieniem się w górę wpada hamulec l (Fig. 6), w skutek czego, chociaż spiętrzenie ustanie, pływak pozostaje w miejscu, do którego się był najwyżej wznosił.

d) Termometr maksymalny.

Aby można poznać, czy wyskok, który zebrał się w naczyniach f_1 i f_2 (Fig. 5) w czasie spoczynku bębna mierniczego, nie został usunięty przez podwyższenie temperatury, np. za pomocą wprowadzania pary i wywołane tym sposobem

parowanie, umieszczony jest w stągiewce alkoholometru termometr maksymalny *f* (Fig. 2 i 4), który nadto służy jeszcze do tego, aby palaczowi wskazywał ciepłość zawsze dokładnie w stopniach Celsiusza. Sztaba kompensacyjna tego termometru stoi zawsze w płynie a połączona z nią czarna skazówka na tarczy cyfrowej dokładnie widzialna, stosuje się do podnoszenia się i opadania ciepłoty dopływającego wysokoku.

Gdy się ciepłota podnosi, skazówka zabiera z sobą drugą skazówkę żółtą (kontrolującą) a gdy opada, zostawia ją w miejscu najwyższem.

Tę skazówkę kontrolującą można odwrócić na 15 stopni.

e) Osłona.

Pomiędzy przyrządami bezpieczeństwa umieszczonemi na przedniej ścianie skrzyni przyrządu a bębnem mierniczym, znajduje się osłona lśniąca z metalu brytańskiego, za pomocą dwóch haczyków przytwierdzona do ściany skrzyni przyrządu.

f) Plombowania.

Do urzędowego zamknięcia skrzyni przyrządu oprócz oplombowania liczydła w zamku skrzyni, już pod 4 wzmiankowanego (Fig. 9 i 10), potrzebne jest tylko oplombowanie przy drzwiczkach do kurków (Fig. 1).

B. Przepis

używania wyskokomierza V. Pricka w Wiedniu systemu J. Weisera dla gorzelni opłacających podatek podług wyrobu.

I. Wyskokomierz zgodny z opisem *A*, gdy ma być ustawiony w gorzelni opłacającej podatek podług wyrobu, powinien być do tego celu uwierzytelniony przez jeden z c. k. urzędów miar i wag w Wiedniu, Bernie, Pradze i Lwowie do tego upoważniony i opatrzony świadectwem uwierzytelnienia, tudzież znakiem urzędu miar i wag.

Nadto zamknięcia, które urząd miar i wag położył w zamku skrzyni i na drzwiczkach do skrzyni, winny być nieuszkodzone.

Także dalsze używanie wyskokomierza V. Pricka w Wiedniu już ustawionego, w opodatkowaniu podług wyrobu, zależy od tego, aby zawsze był pod zamknięciem urzędowym, wyjąwszy czas, w ciągu którego odbywały się dochodzenia urzędowe.

II. Wyskokomierz do opodatkowania gorzelni podług wyrobu, ustawiony być powinien pod dozorem dwóch wykonawców Władzy skarbowej do tego ustanowionych, t. j. wykonawcy kontroli stanowczej, którą sprawować ma Władza skarbowa I instancyi i powiatowy kierownik kontroli w obecności przedsiębiorcy gorzelni lub jego zastępcy.

Zanim się ustawianie zacznie, wykonawcy Władzy skarbowej zbadać mają, czy warunki w ustępie I wzmiankowane, są dopełnione.

Jeżeli w tym względzie nie zachodzi żadna wątpliwość, wykonawcy skarbowi, odjawszy zamknięcia urzędowe, mają przyrząd otworzyć i usunawszy środki, które wewnątrz podczas przewozu ubezpieczało, zbadać, czy która z części wewnętrznych nie uszkodziła się w przewozie.

Mianowicie przekonać się przez obracanie bębna z prawej strony w lewą, czy porusza się łatwo w tym kierunku i czy huśtawka sygnałowa obraca się łatwo około osi. Jeżeli i to badanie żadnych nie nasunie wątpliwości, napełnić należy bańkę nad łożem osi bębna mierniczego czystą oliwą, której dostarczyć ma gorzelnia, huśtawkę sygnałową ułożyć poziomo, t. j. na drążku (Fig. 2) prowadzącym do dzwonka sygnałowego i dzwonek sygnałowy ustawić, płytę z napisem „Spoczynek“ podnieść i położyć na opieradle a względnie podnieść na prawo, skazówkę do kontroli u ciepłomierza maksymalnego postawić w miejscu ciepłoty normalnej.

Następnie pływak *h* w naczyniu na spiętrzony wyskok (Fig. 5 i 6) wprowadza się w najniższe położenie i kładzie na jego kierownicy płytę opatrzoną napisem „Spiętrzenie“.

Pływak wciska się w najgłębsze położenie po podniesieniu hamulczyka *c* (Fig. 6).

W szczególności zważać trzeba jeszcze na to, aby sztyft *c* (Fig. 8) zworki *b* chwycił całkowicie dolne koło zębate osi bębna i aby sztyft *g* zworki *l* wystawał wolno z górnego koła zębatego.

To osiągnąć można łatwo cisnąc ramię drążka *p* (Fig. 8) po wywróceniu huśtawki ku przedniej ścianie skrzyni przyrządu.

Nadto baczyć należy, aby skazówka w liczydło zamku skrzyni nie stała już blisko sztyfta ustawniczego.

Gdyby tak było, trzeba liczydło otworzyć w sposób wskazany w opisie i sztyft ustawić na nowo.

Wreszcie liczydło w zamku skrzyni bierze się przy szrubie *c* (Fig. 10) wewnątrz skrzyni pod zamknięcie urzędowe, zamyka się wieko skrzyni, drążek do liczydła zamku skrzyni przekłada na prawo i kładzie na nim zamknięcie urzędowe.

III. Do ustawienia wyskokomierza przystąpić wolno tylko wtedy, gdy poprzedzające badanie nie wykryło nic zasługującego na zarzut.

Ustawiając zaś, trzymać się należy ściśle przepisów obowiązującej ustawy z dnia 19 maja 1884 o opodatkowaniu gorzałki §. 61, III, l. 2 i przepisu rozporządzenia wykonawczego do tejże ustawy.

Płyta podstawowa, łącząca wyskokomierz z podstawą z cegieł wymurowaną, mającą w środku miejsce próżne, zrobiona być musi z lanego żelaza i mieć nóżkę wydrążoną z kotwicą i powinna być tak wmurowana, ażeby umieszczony na niej znak w kształcie gwiazdy, wskazujący tę stronę przyrządu, w której jest liczydło, był umieszczony od przodu.

Widzieć ją można na dołączonej rycinie, równie jak utwierdzenie w podstawie.

Wyskokomierz, stojący na płycie podstawowej, trzeba do niej przyszrubować. Do tego celu znajdować się muszą w czterech rogach tejże płyty otwory, opatrzone krokiem szrubowym, które odpowiadają otworom w dnie skrzyni przyrządu, przeznaczonym na włożenie szrub utwierdzających.

Szruby te przykręcić trzeba mocno i zabezpieczyć je od nieupoważnionego zwolnienia żelaznymi pręcikami, opatrzonemi na jednym końcu główką a na drugim końcu uszkiem, przetykając taki pręcik przez każde dwie przewiercone głowy szrub i kładąc plombę urzędową na końcu jego opatrzonym w uszko.

IV. Wysokomierz łączy się z oziębialnikiem przyrządu do pędzenia tym sposobem, że rurę łączącą (§. 61, l. 7 ustawy o opodatkowaniu gorzałki) spaja się z jednej strony ze stągiewką wysokomierza za pomocą krezy do przyrządu przydanej, z drugiej strony z oziębialnikiem za pomocą drugiej krezy, szrubami, których głowy przewiercone są do oplombowania.

Rurę łączącą osłonić należy rurą zwierzchnią, o czem traktuje §. 61, III, l. 7 ustawy o opodatkowaniu gorzałki i §. 16 przepisu wykonawczego do tejże. Rurę odpływową, którą wyskok z przyrządu wychodzi, łączy się z nim za pomocą mutry holenderskiej do przyrządu przydanej i bierze także pod zamknięcie urzędowe.

V. Cylinder cynkowy.

Cylinder cynkowy, którego wymaga §. 61, III, l. 1 ustawy o opodatkowaniu gorzałki, ma być zewnątrz całkiem gładki i nie polakierowany, wewnątrz zaś białą farbą olejną polakierowany i powinien się składać w wysokomierzu V. Pricka z trzech części a mianowicie z płaszcza z dwóch części złożonego i pokrywy, która go od góry zamyka. Obie części płaszcza są w 4 krawędziach zaokrąglone i schodzą się w środku przyrządu ze spinkami i uszkami, umieszczonemi wewnątrz na ścianach bocznych. Przednia część ma cztery wycięcia.

1. Na rurę odpływową, 2. do odczytywania oznaczeń liczydła głównego, 3. do obserwowania tablicy dat i 4. do płyty na napisy, tudzież drzwiczki urządzone do oplombowania, które odpowiadają drzwiczkom w skrzyni przyrządu, prowadzącym do kurków upustowych dla zwyczajnej i stanowej kontroli.

Pokrywa ma nasadkę odpowiadającą stągiewce alkoholometru, która od przodu, dla zabezpieczenia dzwonka szklanego, osadzonego w pokrywie przyrządu, zamknięta jest kratą drucianą, odpowiadającą kształtowi tego dzwonu. W miejscu przed alkoholometrem i ciepłomierzem maksymalnym, kratą rzeczona jest wycięta, tak, że oba przyrządy można obserwować bezpośrednio przez banię szklaną.

W ścianie tylnej, zamykającej tę nasadkę, umieszczony jest u góry, w miejscu odpływu powietrza w stągiewce alkoholometru otwór, osłonięty kapą; od dołu wycięcie, którego brzegi otaczają rurę przyprawy i zachodzą w zakładce na tę część tylnej ściany płaszcza, która od dołu otacza rurę przyprawy. Zresztą pokrywa zamyka na około płaszcz zewnątrz na zakładkę. Przy nakrywaniu przyrządu walcem, najprzód wysuwa się tylną część płaszcza od tyłu na płycie podstawowej aż ją ściana tylna zamknie; potem posuwa się część przednią od przodu w tył tak, że przylutowane spinki wejdą w uszka na tylnej części i brzegi ścian bocznych się zejda.

Przez uszka na wewnętrznych ścianach bocznych ponad sobą przytwierdzonych, wsuwa się z góry sworzeń, przez co obie części zostają z sobą mocno połączone.

Pokrywa od góry położyć się mająca, zakrywa te sworznie i zamyka cylinder zwierzchni. Rozpór, znajdujący się w ścianie przedniej pod rurą odpływową zasłania blacha ochronna, urządzona do położenia zamknięcia urzędowego.

Dla zapobieżenia bezprawnemu zdjęciu, płaszcz i pokrywa mają po dwa uszka po prawej i lewej ścianie bocznej na zamknięcie urzędowe.

VI. Jak tylko wysokomierz zostanie ustawiony w sposób, w ustępach powyższych I—IV przepisany, zapisuje się stan liczydła głównego, liczydła rezerwowego, liczydła w zamku skrzyni, tudzież ciepłomierza maksymalnego, następnie wkłada się cylinder cynkowy w sposób pod V przepisany i z tego co uczyniono spisuje się protokół, który ma także podpisać przedsiębiorca gorzelni lub jego zastępca.

W dniu otwarcia ruchu gorzelni zapisać należy w rejestrze gorzelnianym stan przerzeczonych trzech liczydeł ciepłomierza maksymalnego, a nadto zanotować na podstawie oznajmienia ruchu, o której godzinie dnia kalendarzowego kierownik gorzelni lub jego zastępca wciągać ma do rejestru pierwszy i drugi zapisek (co 12 godzin) przepisany w § 73, lit. c ustawy o opodatkowaniu gorzałki.

VII. W celu oznaczenia, ile płynu wysokowego pędzonego przepłynęło przez wysokomierz, postępuje się w sposób następujący:

1. Najprzód bada się dokładnie, czy zamknięcia urzędowe na przyrządzie do pędzenia, oziębialniku, rurze zwierzchniej, osłaniającej rurę łączącą oziębialnik z wysokomierzem, na cylindrze cynkowym tego ostatniego itd. są nienaruszone i czy cel ich nie został udaremiony.

Wszystko, co było do zarzucenia, będzie urzędownie stwierdzone.

2. Następnie ogląda się dokładnie podstawę, tudzież przestrzeń na około tejże i bada, czy niema śladów wysokoku, który spłynął po podstawie.

Gdyby coś takiego spostrzeżono, trzeba to niezwłocznie stwierdzić, zawawszy pomocy urzędowej.

3. Następnie wstrzymuje się na czas krótki ruch przyrządu do pędzenia, zapisuje się w rejestrze gorzelnianym to co wskazuje liczydło wysokomierza, jakoteż stan skazówki do kontroli u ciepłomierza maksymalnego i stan tablicy dat i odcjmuje się tak cylinder cynkowy od wysokomierza jak i rurę zwierzchnią od rury łączącej. Ściany wewnętrzne cylindra cynkowego, jakoteż ściany zewnętrzne skrzyni przyrządu i jego połączenie z podstawą, tudzież części wewnętrzne rury zwierzchniej i części zewnętrzne rury łączącej obejrzyć należy z równą starannością i stwierdzić urzędownie wady, jeżeliby je znaleziono.

Również odczytuje się stan skazówki kontrolującej ciepłomierza maksymalnego, liczydła rezerwowego i porównywa z ostatnimi zapiskami a oraz sprawdza, czy nie opadły tarcze z napisami „Spiętrzenie“ i „Spoczynek“. Gdyby w tej mierze miano co do zarzucenia, trzeba spisać wywód.

4. Teraz wkłada się rurę zwierzchnią napowrót na rurę łączącą i jeżeli chodzi tylko o prostą kontrolę tak płaszcz cylindra cynkowego jak i jego pokrywę napowrót na skrzynię przyrządu a na rurze zwierzchniej, tudzież na cylindrze cynkowym kładzie się zamknięcie urzędowe.

5. Otwiera się potem w cylindrze cynkowym i w skrzyni przyrządu drzwiczki prowadzące do rurek odpływowych naczyń stwierdzających ruch huśtawki i bada, czy naczynia te zawierają płyn czy nie.

Gdyby jedno z tych naczyń zawierało plyn, albo gdyby inne urządzenia (A, l. 5), służące do sprawdzenia spoczynku bębna mierniczego, toż samo okazywały, a przeszkoda w działaniu bębna nie była oznajmiona, uczyniony będzie zarzut defraudacyi.

6. Kontrola zwyczajna kończy się po zbadaniu wzmiankowanem w powyższym ustępie i po zamknięciu przystępu do kurków kontroli.

Zresztą przy kontroli zwyczajnej można zaniechać odejmowania cylindra zynkowego i rury zwierzchniej, jeżeli stosunki ruchu gorzelni lub inne okoliczności nie dają powodu do ściślejszego badania.

7. Całkowity wynik kontroli zwyczajnej zapisuje się w rejestrze gorzelnianym.

8. Przy kontroli stanowczej wykonywa się najprzód czynności wzmiankowane pod 1 aż do 3 włącznie.

Czynność urzędową, wskazaną w ustępie 5, wykonywa się tylko co do naczynia zastrzeżonego do kontroli stanowczej.

Dalsze postępowanie kontroli stanowczej obejmuje odjęcie pokrywy skrzyni przyrządu, której część wewnętrzna dostępna jest tylko dla kontroli stanowczej i obejrzenie wewnętrznych części przyrządu, mianowicie osłony, przyrządu do zabezpieczenia przeciw spiętrzaniu się wyskoku w skrzyni przyrządu, jakoteż przyrządów do przekonania się o spoczynku bębna mierniczego.

Jeżeli oznaczenie stanu liczydła rezerwowego zmieniło się od czasu ostatniego zapisania w rejestrze albo inne przyrządy do kontroli okazują spoczynek bębna mierniczego a od czasu ostatniej rewizyi gorzelnia nie uczyniła doniesienia lub taka przerwa nie była zarzucona, uczynić należy zarzut defraudacyi.

Jeżeli się okażą różnice pomiędzy ostatniem zapisaniem a teraźniejszym oznaczeniem liczydła w zamku skrzyni, podobnież spisać należy wywód i odjętą tam plombę zachować a względnie do wyvodu dołączyć. Jeżeli wreszcie przyrządy do kontroli świadczą o spiętrzeniu się wyskoku w skrzyni przyrządu, trzeba mianowicie przekonać się niewątpliwie, jakie miejsce zajmuje pływak w naczyniu na wyskok spiętrzony a względnie, czy i jak wysoko się wzniósł. — Także osłonę trzeba wyjąć i dokładnie zbadać. Gdyby była uszkodzona, należy to stwierdzić urzędownie.

Wewnętrzne części wyskokomierza o tyle tylko oglądać należy, o ile to da się uczynić bez odejmowania i wyjmowania tych części. Gdyby się znalazły wady, należy je urzędownie stwierdzić, a gdyby te wady psuły dokładność oznaczeń wyskokomierza, zabronić należy używania nadal tego wyskokomierza do opodatkowania podług wyrobu. Gdyby zaś sito stągiewki alkoholometru było zatkane, wykonawca Władzy skarbowej sam je oczyści i bańkę na oliwę, umieszczoną nad łożami osi bębna mierniczego, napełni odpowiednią oliwą, której dostarczyć ma gorzelnia.

Gdyby huśtawka sygnałowa była wywrócona, trzeba ją położyć poziomo i podnieść dzwonek sygnałowy; także płytę z napisem „Spoczynek“, jeżeli spadła, trzeba położyć na opieradle a ciepłomierz maksymalny sprowadzić do ciepłoty normalnej, również pływak, jeżeli nie jest w najgłębszem położeniu, tamże umieścić, płytę opatrzoną napisem „Spiętrzenie“ położyć na jej kierownicy a drążek *p* oprzeć o ścianę skrzyni. Gdyby skazówka liczydła w zamku skrzyni zbliżała się już do sztyfta ustawniczego, trzeba ją inaczej ustawić.

Gdy w taki sposób zadanie kontroli stanowej co do wyskokomierza będzie spełnione, wziąć należy napowrót pod zamknięcie urzędowe pokrywę skrzyni przyrządu, drzwiczki do kurków kontroli w skrzyni przyrządu i w cylindrze zynkowym, tudzież pokrywę tego ostatniego.

9. Także ogólny wynik kontroli stanowej zapisać trzeba w rejestrze gorzelnianym.

VIII. Przynajmniej raz w ciągu każdej kampanii rocznej, dwóch wykonawców Władzy skarbowej, mianowicie wykonawca kontroli stanowej i powiatowy kierownik kontroli skontrolować mają w gorzelnii oznaczenia ilości na wyskokomierzu, mierząc wyskok z niego wypływający i porównyując wynik tego zmierzenia z oznaczeniem ilości na wyskokomierzu.

Z tą kontrolą łączy się także próba, czy przyrządy, które mają zapowiadać przerwę w działaniu bębna mierniczego a względnie o niej przekonywać, są jeszcze skuteczne, czy więc, gdy bęben mierniczy zatrzyma się podczas przepływu wyskoku, huśtawka i dzwonek poruszają się i czy odnośne naczynie do stwierdzenia służące, napelnia się wyskokiem, czy się płyta na napisy wysuwa i tablica dat zostaje zamknięta. Zarazem, czy działa przyrząd do wysuwania za przeciągnięciem drążka a mianowicie, gdy huśtawka jest wywrócona i czy pływak podnosi się w górę z łatwością.

Mała ilość wyskoku, która podczas próby nie zmierzona przez wyskokomierz przepływie, ocenia się, zapisuje po ocenieniu w rejestrze gorzelnianym i przy obliczaniu miesięcznym podatku od gorzałki, dolicza do ilości oznaczonej za pomocą wyskokomierza.

IX. Przedsiębiorca gorzelnii lub jego zastępca obowiązany jest w każdym dniu kalendarzowym oznajmionego ruchu razem z pierwszym zapisaniem stanu liczydła (§. 73, lit. c ustawy o opodatkowaniu gorzałki) ustawić tablicę dat znajdującą się w skrzyni przyrządu na dniu właściwym i tak przy pierwszym jak i przy drugim zapisywaniu, ustawić drugą tarczę, która ilość tych zapisków podaje.

Który zapisek uważany być ma za pierwszy a który za drugi w każdym dniu kalendarzowym, powinno być zanotowane w rejestrze.

Zamknięcie kapy, zasłaniającej oba klucze, bębna gorzelnii oddane.

Jeżeli kierownik gorzelnii lub jego zastępca za dnia ustawić w czasie właściwym tablicę dat a tymczasem bęben stanie, w skutku czego tablica dat zostanie zamknięta, domniemywać się będzie, że spoczynek bębna nastąpił w ciągu 12 godzin od chwili ostatniego zapisania, które tablica dat wskazuje.

Ustawianie rejestru dat przed czasem jest wzbronione.

Fig. 1.

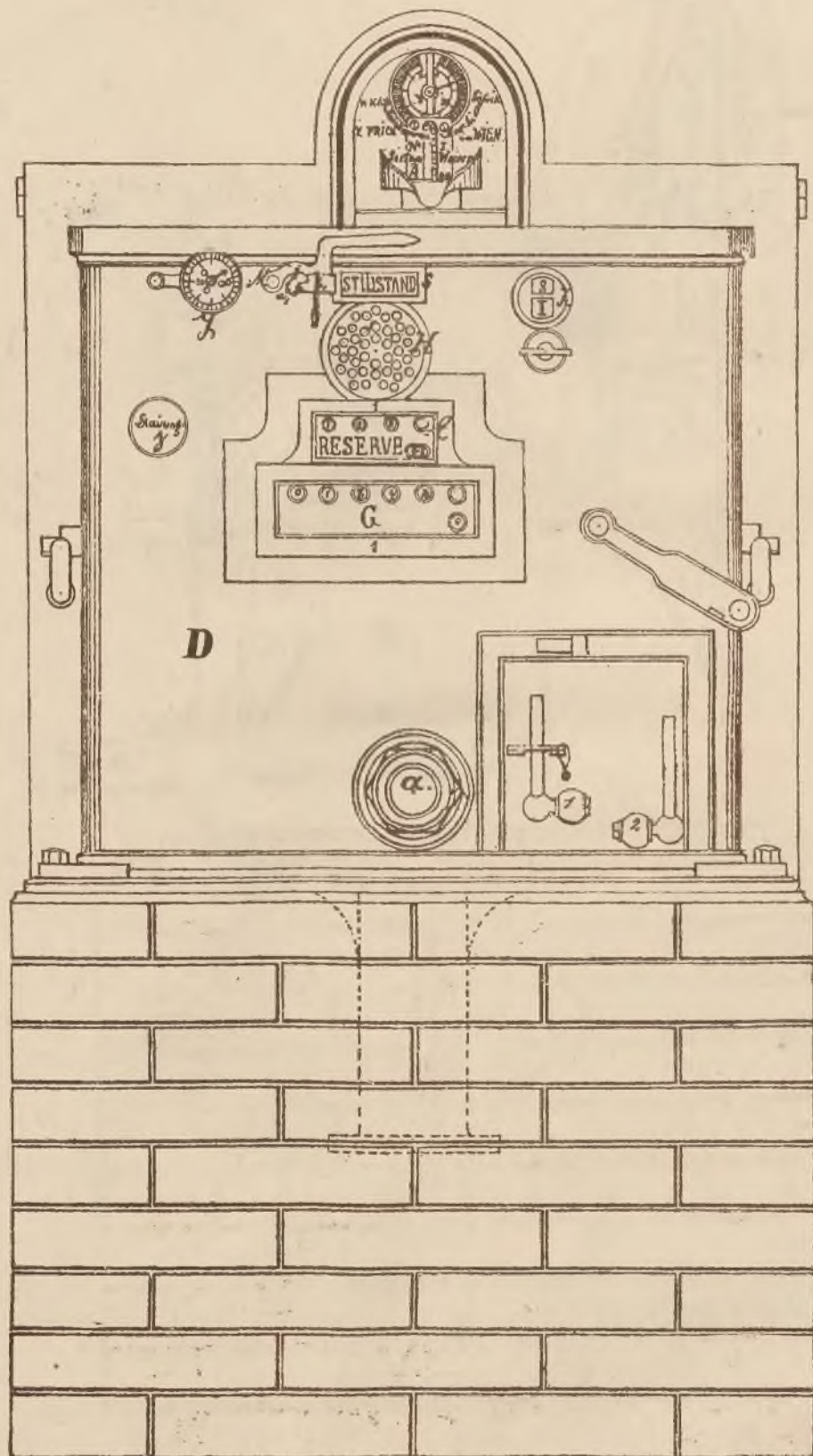

Fig. 2.

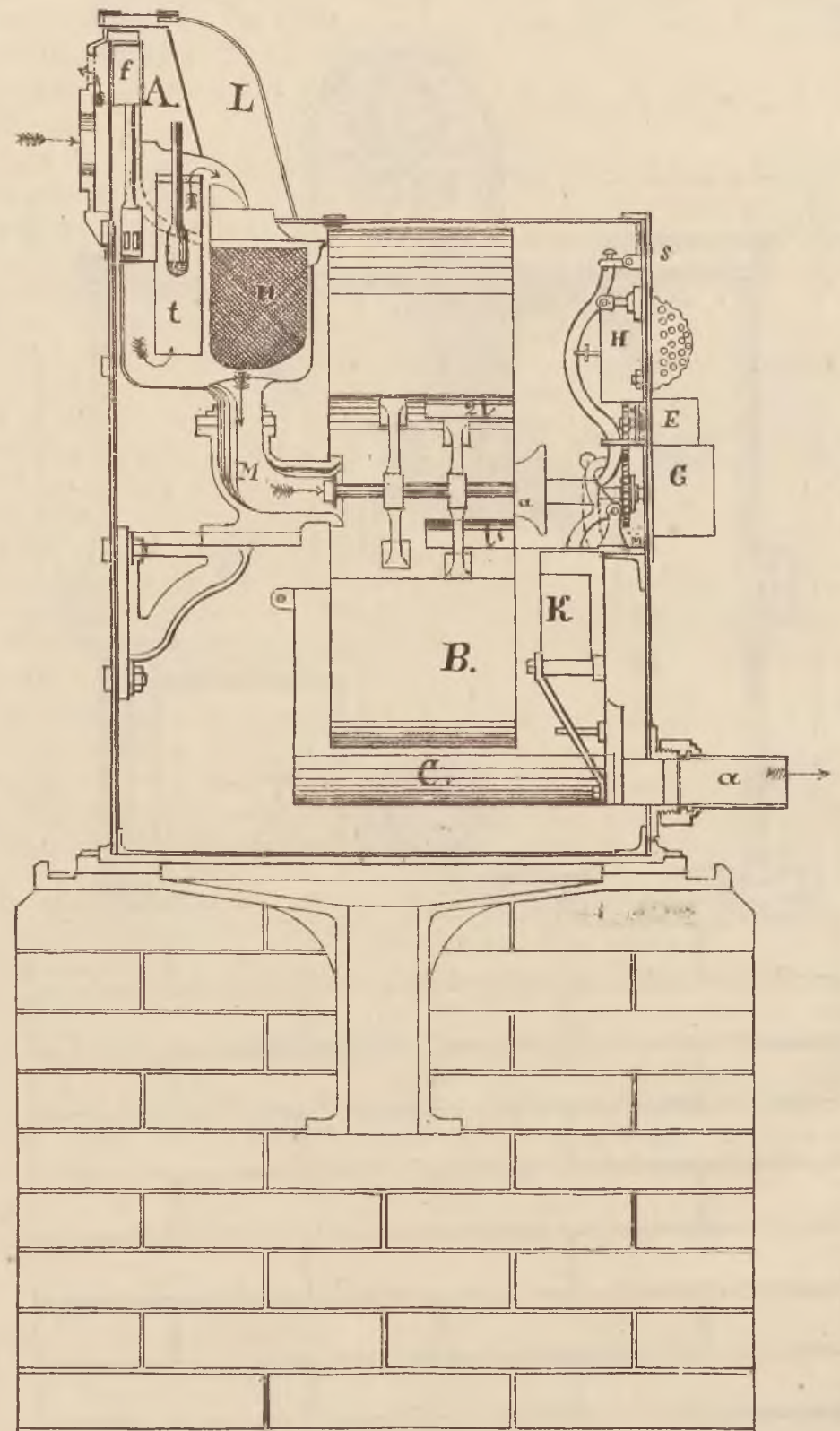

Fig. 3.

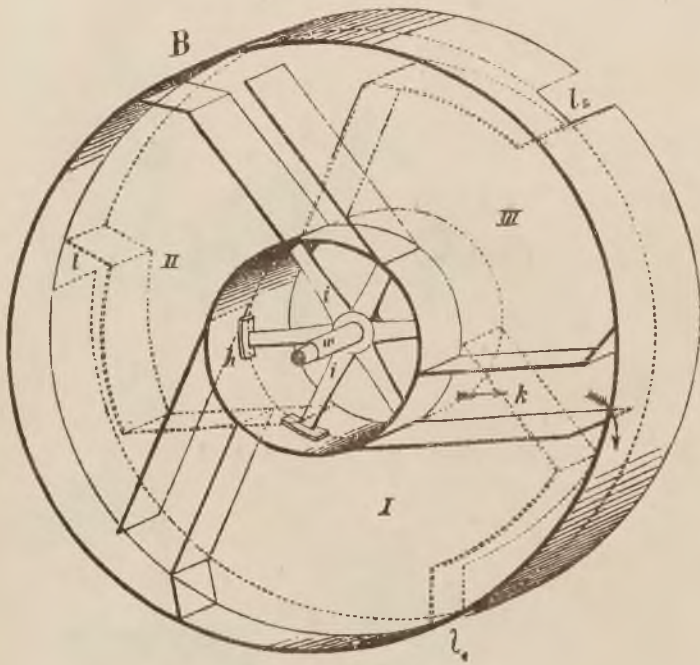

Fig. 4.

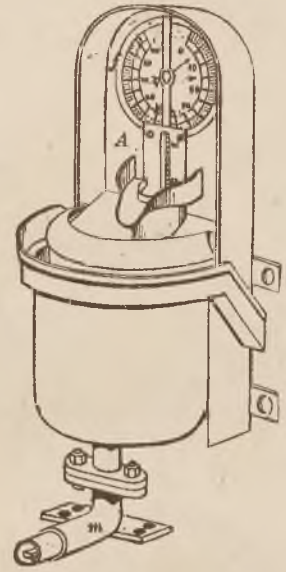

Fig. 5.

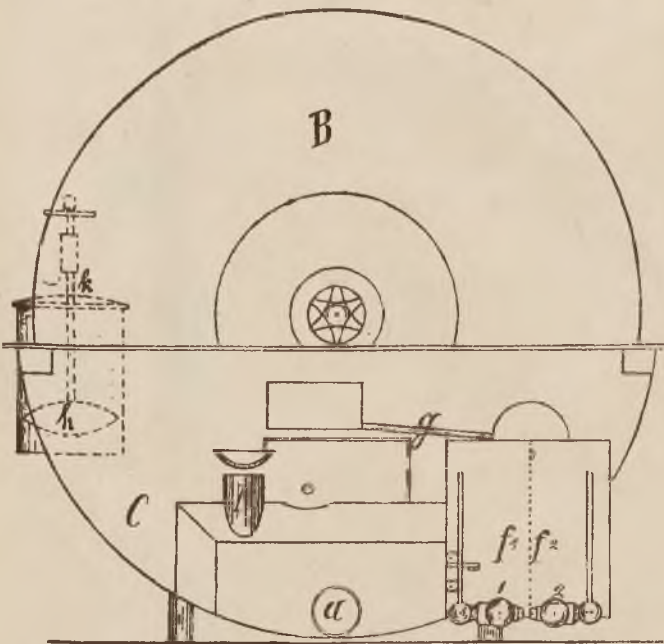

Fig. 6.

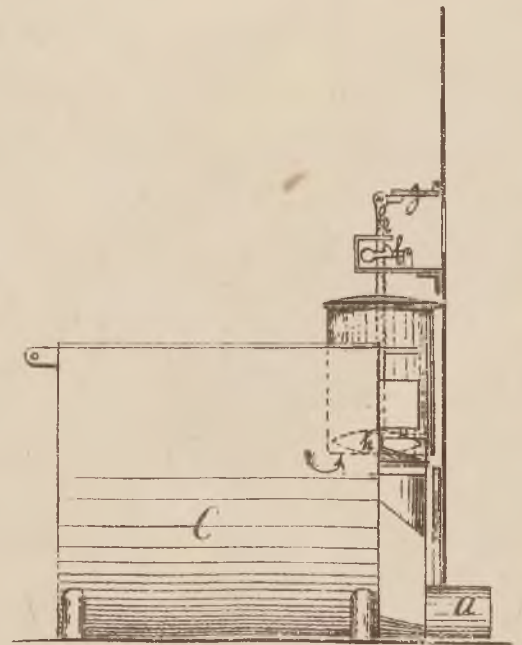

Fig. 7

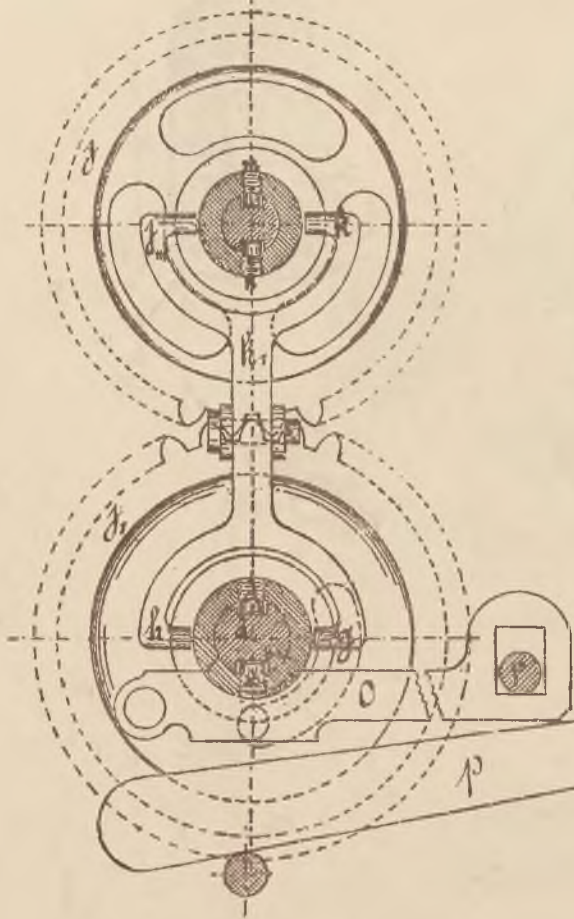

Fig. 8.

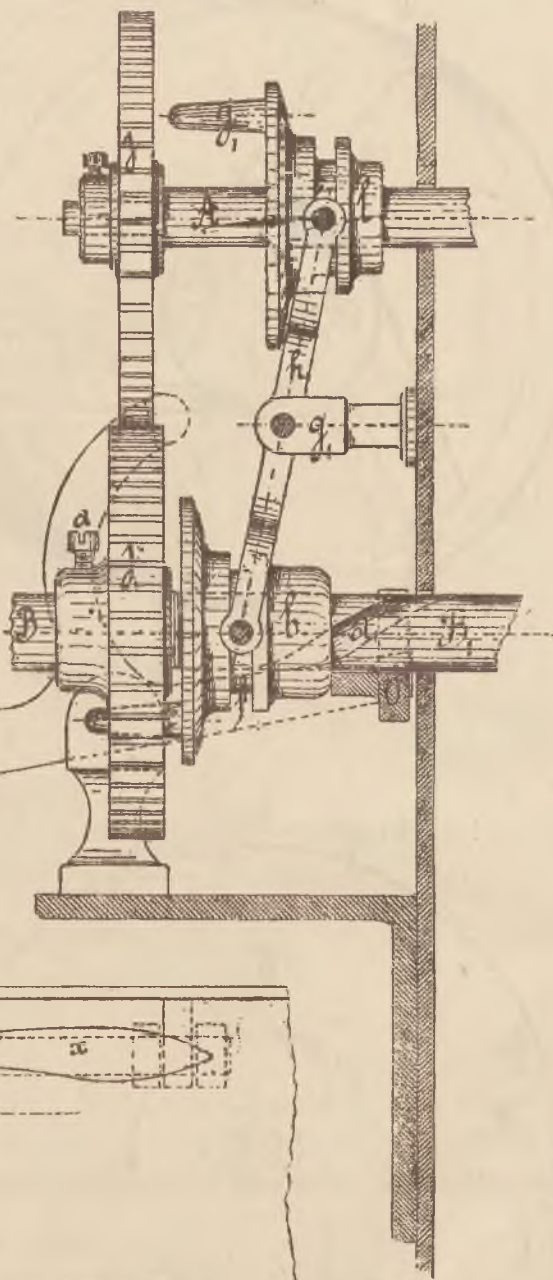

Fig. 9.

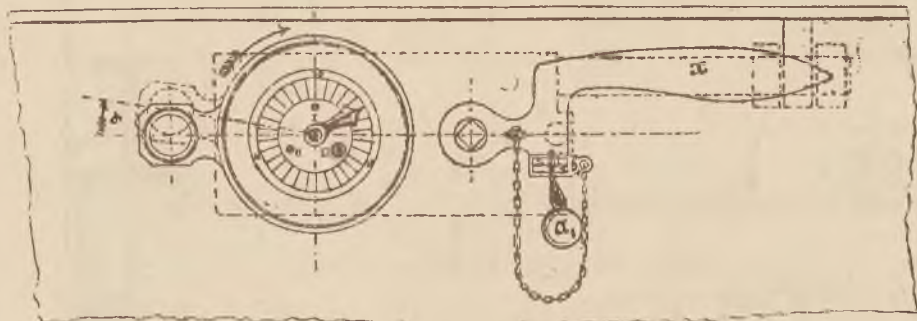

Fig. 10.

